

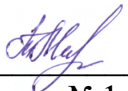
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Центральноукраїнський державний
університет імені Володимира Винниченка**

Факультет права, бізнесу та адміністрування
Кафедра загальноправових дисциплін та державного управління

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. завідувача кафедри

 доц. Мілова Т.М.
(протокол №1 «28» серпня 2025
року)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ОКЗ АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КОНСТИТУЦІЙНОГО
ПРАВА УКРАЇНИ**

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Галузь знань D бізнес, адміністрування та право
(шифр і назва галузі)

Спеціальність D8 Право
(шифр і назва спеціальності)

Освітня програма Право
(назва)

Форма навчання денна / заочна
(денна, заочна)

2025-2026 навчальний рік

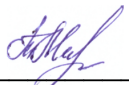
Робоча програма навчальної дисципліни «Актуальні проблеми конституційного права України» розроблена на основі освітньо-професійної програми «Право» навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня магістр за спеціальністю D8 Право.

Розробник: Мілова Т.М., в.о.завідувача кафедри загальноправових дисциплін та державного управління, кандидат юридичних наук, доцент.

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри загальноправових дисциплін та державного управління

Протокол від «28» серпня 2025 року №1

В.о.завідувача кафедри загальноправових дисциплін та державного управління

(підпис)

Т. М. Мілова
(прізвище та ініціали)

Робоча програма навчальної дисципліни «Актуальні проблеми конституційного права України» для студентів спеціальності D8 Право за другим (магістерським) рівнем вищої освіти. ЦДУ імені В. Винниченка, 2025. 25 с.

© ЦДУ імені В. Винниченка,
2025 рік

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4,5	Галузь знань D бізнес, адміністрування та право	Нормативна	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання –			
Загальна кількість годин – 135	Спеціальність: D8 Право	Рік підготовки	
		1-й	1-й
		Семестр	
		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 год. самостійної роботи студента – 2 год.	Освітня програма Право	Лекції	
		26 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		26 год.	12 год.
	Рівень вищої освіти: другий (мгістерський)	Самостійна робота	
		83 год.	113 год.
		Вид контролю:	
		Екзамен	Екзамен

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни.

Метою навчальної дисципліни є вивчення проблемних аспектів конституційно-правових явищ, інститутів і норм вітчизняного конституційного права, процесів, пов'язаних з їхнім становленням, розвитком та функціонуванням.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- ознайомлення з сучасними проблемами та перспективами розвитку конституційно-правових відносин в Україні;
- формування самостійного мислення, навичок аналізу проблемних питань конституційного права України, порівняння та співставлення його з основами державного (конституційного) права зарубіжних країн;
- подальше формування понятійного апарату, що використовується в межах конституційного права України та вміння ним користуватися;
- визначення прикладних проблем у сфері конституційно-правових відносин в Україні;
- розвиток загальної політико-правової культури студентів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни в студента мають бути сформовані такі компетентності:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері права (ІК).	
Загальні	Спеціальні
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК1); - здатність до пошуку, оброблення а аналізу інформації з різних джерелі (ЗК3); - здатність генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК6) - здатність приймати обґрунтовані рішення (ЗК7);	- здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності (СК1); - здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні (СК3); - здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосовування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції (СК5); - здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію(СК6); - здатність застосовувати знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур судочинства в Україні (СК7);. - здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів клієнтів (СК11); - здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією (СК13).

1.3. Очікувані програмні результати навчання:

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти набудуть навичок:

- оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання (РН1);
- проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження (РН3);

- здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки (РН4);
- обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи (РН6);
- дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання (РН7);
- оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності (РН8);
- використовувати передовізнання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції (РН11);
- аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів (РН13).

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1

Тема 1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ТЕОРІЇ КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ

Поняття та загальна характеристика світового конституціоналізму. Етапи розвитку світового конституціоналізму. Розвиток конституціоналізму в Європі. Виникнення та розвиток теорії конституціоналізму в Україні.

Теоретичне визначення конституції та її сутність. Юридична та фактична конституції. Матеріальна та формальна конституції.

Предмет, методи, функції та види конституції. Прийняття конституції та її місце в системі національного законодавства. Реалізація Основного Закону України.

Тема 2. КОНСТИТУЦІЙНА РЕФОРМА В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Підготовка, прийняття та внесення змін до Конституції України. Суб'єкти права ініціативи конституційного перегляду.

Поняття конституціоналізму та конституційної реформи. Основні етапи та напрями новітньої конституційної реформи в Україні.

Особливості розробки, обговорення та прийняття змін до Конституції України 1996 року.

Загальна характеристика Конституції України 1996 року. Конституційно-правові норми та їх специфіка. Підстави класифікації конституційно-правових норм. Об'єднання конституційно-правових норм. Поняття та специфіка конституційно-правових відносин. Суб'єкти конституційно-правових відносин.

Тема 3. ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ.

Поняття та концепції прав та свобод людини. Основоположні принципи прав людини. Класифікація прав та свобод людини. Елементи конституційно-правового статусу людини та громадянина.

Поняття громадянства. Громадяни, біпатриди, апатриди. Конституційні засади громадянства України. Проблема подвійного громадянства в Україні.

Правовий статус іноземців та осіб без громадянства в Україні. Правовий статус біженців в Україні.

Проблеми реалізації конституційних прав і свобод людини та громадянина. Механізм забезпечення прав і свобод людини та громадянина в Україні: конституційно-судовий, судовий, захист прокуратури, адміністративні дії органів виконавчої влади, законний самозахист своїх прав, міжнародно-правовий механізм. Проблеми гарантій конституційних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні.

Тема 4. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КОНСТИТУЦІЙНИХ ОСНОВ БЕЗПОСЕРЕДНЬОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ

Поняття суверенітету. Співвідношення понять народний, національний і державний суверенітет.

Поняття демократії та форми її прояву. Принципи безпосереднього народовладдя. Функції безпосереднього народовладдя. Механізм безпосереднього народовладдя. Проблеми форм безпосереднього народовладдя. Акти безпосереднього народовладдя. Гарантії безпосереднього народовладдя.

Поняття і види виборів. Регламентація виборів в Україні. Проблеми легітимності виборів. Характеристика виборчої системи України. Проблеми систематизації виборчого законодавства України.

Поняття та види референдумів. Питання, що вирішуються виключно референдумами. Питання, що не можуть виноситися на референдум. Правові наслідки референдумів. Проблеми удосконалення законодавства про референдуми в Україні. Проблеми правового регулювання інших форм безпосередньої демократії в Україні.

Розділ 2

Тема 5. ПРОБЛЕМИ ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ В УКРАЇНІ.

Поняття парламентаризму. Поняття і соціальне призначення законодавчої влади. Види парламентів залежно від способу конституційного закріплення компетенції.

Конституційна регламентація компетенції Верховної Ради України. Функції парламенту: законодавча, установча, контрольна. Повноваження в сфері зовнішньої політики, оборони та безпеки. Повноваження щодо самоорганізації роботи.

Конституційний склад та структура парламенту. Комітети, комісії Верховної Ради України. Депутатські фракції та групи. Апарат Верховної Ради України.

Проблеми удосконалення законодавчої діяльності парламенту. Поняття законодавчого процесу. Лобізм: поняття, іноземний досвід, проблеми законодавчої невизначеності лобізму в Україні. Парламентський контроль: поняття, форми його реалізації. Парламентський контроль за діяльністю уряду. Контроль за додержанням конституційних прав та свобод людини і громадянина. Депутатські звернення й запити. Правове регулювання питання парламентського контролю.

Тема 6. ПРОБЛЕМИ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ.

Зміст конституційного статусу Президента України. Місце і роль Президента України в механізмі Української держави. Президент України як глава держави. Недоторканність Президента України. Строк повноважень Президента України.

Компетенція Президента України. Підходи до класифікації повноважень Президента України. Проблеми конституційно-правового визначення окремих повноважень Президента України, його повноваження в сфері правотворчості.

Акти Президента України та їх контрасигнація. Конституційні підстави і процедури дострокового припинення повноважень Президента України. Проблемні аспекти інституту імпідменту Президента України. Статус спеціальної тимчасової слідчої комісії, спеціального прокурора та спеціальних слідчих. Правові наслідки процедури імпідменту.

Рада національної безпеки і оборони України, її конституційний статус і склад. Офіс Президента України, проблеми правового регулювання його статусу.

Тема 7. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІВ ВИКОНАВОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Поняття і соціальне призначення виконавчої влади. Співвідношення виконавчої влади із законодавчою й судовою. Конституційна система органів виконавчої влади в Україні.

Кабінет Міністрів України – вищий орган у системі органів виконавчої влади України. Нормативна регламентація діяльності Кабінету Міністрів України. Склад Кабінету Міністрів України і порядок його формування.

Компетенція Кабінету Міністрів України та його акти. Центральні органи виконавчої влади.

Місцеві органи виконавчої влади в Україні. Порядок формування місцевих державних адміністрацій, їх функції, повноваження, взаємовідносини з органами місцевого самоврядування. Проблеми правового регулювання виконавчої вертикалі в Україні.

Тема 8. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ.

Поняття і соціальне призначення судової влади. Співвідношення судової влади з законодавчою й виконавчою. Конституційні принципи судоустрою та судочинства в Україні, проблеми їх реалізації.

Система органів правосуддя, порядок їх формування. Конституційний статус суддів. Проблеми конституційно-правового статусу Вищої ради правосуддя України.

Судово-правова реформа в Україні: етапи, стан, проблеми, перспективи. Проблеми утвердження в Україні верховенства права та впровадження європейських стандартів у національну систему судового устрою і судочинства. Концепція вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду відповідно до європейських стандартів.

Тема 9. ПРОБЛЕМИ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ УКРАЇНИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Актуальні проблеми територіального устрою України та його реформи. Проблеми конституційно-правового статусу Автономної Республіки Крим.

Поняття місцевого самоврядування і його сутність. Моделі місцевого самоврядування: англосаксонська і континентальна. Концепції місцевого самоврядування: громадівська, державницька та теорія муніципального дуалізму. Принципи місцевого самоврядування в Україні. Європейська хартія про місцеве самоврядування.

Реформа місцевого самоврядування в Україні. Проблеми взаємодії органів місцевого самоврядування і місцевих державних адміністрацій. Делеговані повноваження. Гарантії місцевого самоврядування.

Розділ 3

Тема 10. СТАНОВЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ КОНСТИТУЦІЙНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ В УКРАЇНІ

Правова природа Конституційного Суду України. Місце Конституційного Суду України в системі влади в Україні. Місце Конституційного Суду України в системі судової влади в Україні. Засади (принципи) діяльності Конституційного Суду України.

Гене́за конституційної юстиції в зарубіжних державах. Ідея конституційного контролю. Моделі конституційної юстиції в зарубіжних державах. Англо-саксонська модель конституційної юстиції. Американська (дифузна) модель конституційної юстиції. Європейська модель конституційної юстиції. Модель конституційного правосуддя за концепцією Г. Кельзена. Французька (квазісудова) модель конституційної юстиції.

Гене́за конституційної юстиції в Україні. Історія конституційної юстиції в Україні (1990-2016 рр). Причини та передумови реформування конституційної

юстиції в Україні у 2016 р. Передумови та зміст чергового етапу реформування Конституційного Суду України (2020 – по сучасний час).

Тема 11. ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ, СТРУКТУРА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

Склад Конституційного Суду України. Вимоги, що пред'являються до судді Конституційного Суду України.

Порядок відбору кандидатур на посаду судді Конституційного Суду України. Конкурсні засади відбору кандидатур на посаду судді Конституційного Суду України. Дорадча група експертів: склад, порядок формування та повноваження. Початок конкурсного відбору. Допуск до конкурсного відбору. Призначення і проведення спеціальної перевірки. Завершення конкурсного відбору. Порядок призначення судді Конституційного Суду України Президентом, Верховною Радою України та з'їздом суддів України. Набуття повноважень суддею Конституційного Суду України.

Організаційна структура Конституційного Суду України. Голова Конституційного Суду України, його повноваження. Вибори Голови Конституційного Суду України. Заступник Голови Конституційного Суду України, його повноваження. Звільнення з посади Голови Конституційного Суду України, його заступника.

Велика палата: склад та повноваження. Склад та повноваження сенатів. Колегії Конституційного Суду України: склад та повноваження. Постійні комісії Конституційного Суду України. Науково-консультативна рада Конституційного Суду України. Секретаріат Конституційного Суду України. Архів Конституційного Суду України. Бібліотека та офіційне видання Конституційного Суду України.

Засідання Конституційного Суду України, пов'язані з організаційною діяльністю. Пленарні засідання Конституційного Суду України. Засідання Конституційного Суду України.

Забезпечення діяльності Конституційного Суду України.

Тема 12. ФУНКЦІЇ ТА ПОВНОВАЖЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ КРІЗЬ ПРИЗМУ ПРОБЛЕМНОСТІ

Поняття і види функцій Конституційного Суду України. Перевірка відповідності нормативно-правових актів Конституції. Межі повноважень Конституційного Суду України. Офіційне тлумачення Конституції України: поняття, види, способи та межі тлумачення. Перевірка конституційності міжнародних договорів України. Надання висновку щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту. Надання висновку щодо законопроекту про внесення змін до Конституції України. Захист Конституційним Судом України прав і свобод людини і громадянина.

Тема 13. ІНСТИТУТ КОНСТИТУЦІЙНОЇ СКАРГИ В УКРАЇНІ

Поняття та правова природа конституційної скарги. Нормативно-правове регулювання інституту конституційної скарги в Україні. Суб'єкти права на конституційну скаргу. Предмет конституційної скарги.

Умови прийнятності (допустимості) конституційної скарги. Процедура розгляду конституційної скарги. Юридична природа забезпечувального наказу Конституційного Суду України. Юридичні наслідки задоволення конституційної скарги.

Співвідношення конституційної скарги з іншими механізмами захисту прав людини. Проблемні питання реалізації інституту конституційної скарги в Україні. Особливості інституту конституційної скарги в Україні порівняно з моделями інших європейських держав.

Тема 14. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

Правові позиції Конституційного Суду України: поняття та їх вплив на правозастосовну практику. Вплив рішень Європейського Суду з прав людини на юридичні (правові) позиції Конституційного Суду України щодо прав людини.

Правові позиції КСУ сформульовані у рішеннях щодо конституційного принципу рівності. Юридичні позиції КСУ щодо особистих прав людини (на життя, на свободу пересування і вільний вибір місця проживання, на доступ до інформації, на свободу думки і слова).

Правові позиції КСУ щодо політичних прав громадян України (право на об'єднання, право брати участь у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування; на мирні зібрання).

Правові позиції КСУ щодо реалізації соціально-економічних прав.

Правові позиції КСУ щодо конституційних гарантій прав людини.

Правові позиції Конституційного Суду щодо: верховенства права, демократичного характеру держави, принципу пріоритету прав людини, гарантування народного суверенітету; референдуму та виборів, поділу державної влади, її правового обмеження; державної мовної політики.

Правові позиції Конституційного Суду щодо внесення змін до Конституції України.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин	
	денна форма	заочна форма

	У с ь о го	у тому числі					У с ь о го	у тому числі				
		л	п	л а б	і н д .	с.р.		л	п	л а б .	і н д .	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1.												
Тема 1. Основні положення теорії конституціоналізму	9	2	1			6	7	1				6
Тема 2. Конституційна реформа в Україні: проблеми та перспективи.	9	2	1			6	9	1				8
Тема 3. Проблеми реалізації конституційно-правового статусу людини і громадянина в Україні	10	2	2			6	11	2	2			7
Тема 4. Актуальні проблеми конституційних основ безпосередньої демократії в Україні	10	2	2			6	12		2			10
Разом за Розділом 1	38	8	6			24	39	4	4			31
Розділ 2												
Тема 5. Проблеми парламентаризму в Україні	12	2	4			6	12	2	2			8
Тема 6. Проблеми конституційно-правового статусу Президента України	10	2	2			6	10		2			8
Тема 7. Актуальні проблеми органів виконавчої влади в Україні	8	2	-			6	8					8
Тема 8. Актуальні проблеми судової влади в Україні	9	2	2			5	8					8
Тема 9. Проблеми територіального устрою України та місцевого самоврядування в Україні	8		2			6	8					8
Разом за Розділом 2	47	8	10			29	46	2	4			40
Розділ 3												

Тема 10. Становлення та перспективи конституційної юрисдикції в Україні	10	2	2			6	8					8
Тема 11. Порядок формування, структура та організація роботи Конституційного Суду України	10	2	2			6	12	2	2			8
Тема 12. Функції та повноваження Конституційного Суду України крізь призму проблемності	10	2	2			6	9	1				8
Тема 13. Інститут конституційної скарги в Україні	10	2	2			6	11	1	2			8
Тема 14. Правові позиції Конституційного Суду України	10	2	2			6	10					10
Разом за Розділом 3	50	10	10			30	50	4	4			42
Усього годин	135	26	26			83	135	10	12			113

4. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Теми лекційних занять

4.1.1 денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Розділ 1.		8
1.	Тема 1. Основні положення теорії конституціоналізму	2
2.	Тема 2. Конституційна реформа в Україні: проблеми та перспективи.	2
3.	Тема 3. Проблеми реалізації конституційно-правового статусу людини і громадянина в Україні	2
4.	Тема 4. Актуальні проблеми конституційних основ безпосередньої демократії в Україні	2
Розділ 2.		8
5.	Тема 5. Проблеми парламентаризму в Україні	2
6.	Тема 6. Проблеми конституційно-правового статусу Президента України	2
7.	Тема 7. Актуальні проблеми органів виконавчої влади в Україні	2
8.	Тема 8. Актуальні проблеми судової влади в Україні	2
9.	Тема 9. Проблеми територіального устрою України та місцевого самоврядування в Україні	
Розділ 3.		10
10.	Тема 10. Становлення та перспективи конституційної юрисдикції в Україні	2
11.	Тема 11. Порядок формування, структура та організація роботи Конституційного Суду України	2

12.	Тема 12. Функції та повноваження Конституційного Суду України крізь призму проблемності	2
13.	Тема 13. Інститут конституційної скарги в Україні	2
14.	Тема 14. Правові позиції Конституційного Суду України	2
	Разом	26

4.1.2 заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Розділ 1.		4
1.	Основні положення теорії конституціоналізму	1
2.	Конституційна реформа в Україні: проблеми та перспективи.	1
3.	Проблеми реалізації конституційно-правового статусу людини і громадянина в Україні	2
Розділ 2.		2
4.	Проблеми парламентаризму в Україні	2
Розділ 3.		4
5.	Порядок формування, структура та організація роботи Конституційного Суду України	2
6.	Інститут конституційної скарги в Україні	2
	Разом	10

4.2. Теми семінарських (практичних) занять

4.2.1 денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Розділ 1.		6
1.	Тема 1. Основні положення теорії конституціоналізму	1
2.	Тема 2. Конституційна реформа в Україні: проблеми та перспективи.	1
3.	Тема 3. Проблеми реалізації конституційно-правового статусу людини і громадянина в Україні	2
4.	Тема 4. Актуальні проблеми конституційних основ безпосередньої демократії в Україні	2
Розділ 2.		10
5.	Тема 5. Проблеми парламентаризму в Україні	4
6.	Тема 6. Проблеми конституційно-правового статусу Президента України	2
7.	Тема 7. Актуальні проблеми органів виконавчої влади в Україні	-
8.	Тема 8. Актуальні проблеми судової влади в Україні	2
9.	Тема 9. Проблеми територіального устрою України та місцевого самоврядування в Україні	2
Розділ 3.		10
10.	Тема 10. Становлення та перспективи конституційної юрисдикції в Україні	2
11.	Тема 11. Порядок формування, структура та організація роботи Конституційного Суду України	2
12.	Тема 12. Функції та повноваження Конституційного Суду України крізь призму проблемності	2

13.	Тема 13. Інститут конституційної скарги в Україні	2
14.	Тема 14. Правові позиції Конституційного Суду України	2
	Разом	26

4.2.2 заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Розділ 1.		4
1.	Проблеми реалізації конституційно-правового статусу людини і громадянина в Україні	2
2.	Актуальні проблеми конституційних основ безпосередньої демократії в Україні	2
Розділ 2.		4
3.	Проблеми парламентаризму в Україні	2
4.	Проблеми конституційно-правового статусу Президента України	2
Розділ 3.		4
5.	Порядок формування, структура та організація роботи Конституційного Суду України	2
6.	Інститут конституційної скарги в Україні	2
	Разом	12

4.3. Завдання для самостійної роботи

4.3.1 денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Розділ 1.		24
1.	Тема 1. Основні положення теорії конституціоналізму	6
2.	Тема 2. Конституційна реформа в Україні: проблеми та перспективи.	6
3.	Тема 3. Проблеми реалізації конституційно-правового статусу людини і громадянина в Україні	6
4.	Тема 4. Актуальні проблеми конституційних основ безпосередньої демократії в Україні	6
Розділ 2.		29
5.	Тема 5. Проблеми парламентаризму в Україні	6
6.	Тема 6. Проблеми конституційно-правового статусу Президента України	6
7.	Тема 7. Актуальні проблеми органів виконавчої влади в Україні	6
8.	Тема 8. Актуальні проблеми судової влади в Україні	5
9.	Тема 9. Проблеми територіального устрою України та місцевого самоврядування в Україні	6
Розділ 3.		30
10.	Тема 10. Становлення та перспективи конституційної юрисдикції в Україні	6
11.	Тема 11. Порядок формування, структура та організація роботи Конституційного Суду України	6
12.	Тема 12. Функції та повноваження Конституційного Суду України крізь	6

	призму проблемності	
13.	Тема 13. Інститут конституційної скарги в Україні	6
14.	Тема 14. Правові позиції Конституційного Суду України	6
	Разом	83

4.3.2 заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Розділ 1.		31
1.	Тема 1. Основні положення теорії конституціоналізму	6
2.	Тема 2. Конституційна реформа в Україні: проблеми та перспективи.	8
3.	Тема 3. Проблеми реалізації конституційно-правового статусу людини і громадянина в Україні	7
4.	Тема 4. Актуальні проблеми конституційних основ безпосередньої демократії в Україні	10
Розділ 2.		40
5.	Тема 5. Проблеми парламентаризму в Україні	8
6.	Тема 6. Проблеми конституційно-правового статусу Президента України	8
7.	Тема 7. Актуальні проблеми органів виконавчої влади в Україні	8
8.	Тема 8. Актуальні проблеми судової влади в Україні	8
9.	Тема 9. Проблеми територіального устрою України та місцевого самоврядування в Україні	8
Розділ 3.		42
10.	Тема 10. Становлення та перспективи конституційної юрисдикції в Україні	8
11.	Тема 11. Порядок формування, структура та організація роботи Конституційного Суду України	8
12.	Тема 12. Функції та повноваження Конституційного Суду України крізь призму проблемності	8
13.	Тема 13. Інститут конституційної скарги в Україні	8
14.	Тема 14. Правові позиції Конституційного Суду України	10
	Разом	113

4.5. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Не передбачено

4.6. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни «Актуальні проблеми конституційного права України» передбачено комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяє розвитку творчих засад особистості майбутнього фахівця, з урахуванням індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу.

З метою формування професійних компетентностей широко впроваджуються інноваційні методи навчання. Це – комп'ютерна підтримка освітнього процесу, впровадження інтерактивних методів навчання (робота в

малих групах, мозковий штурм, ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань, кейс-метод, проєктний метод тощо).

За джерелами знань на заняттях використовуються словесні (розповідь, бесіда, лекція) та практичні методи.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються проблемно-інформаційний, проєктно-пошуковий, дослідницький методи.

Із метою забезпечення максимального засвоєння студентами матеріалу курсу використовуються наступні методи навчання:

- 1) Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:
 - словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, проблемна-лекція);
 - наочні (презентація, демонстрування);
 - практичні методи (вправи; практичні завдання, робота із судовою практикою).
- 2) Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:
 - метод проблемного викладу матеріалу;
 - моделювання життєвих ситуацій;
 - мозковий штурм;
 - метод опори на життєвий досвід;
 - навчальної дискусії.
- 3) Методи контролю й самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності:
 - усного контролю;
 - письмового контролю;
 - самоконтролю та взаємоконтролю;
 - рецензування відповідей.

4.7. Засоби діагностики результатів навчання здобувачів освіти.

Порядок та критерії виставлення балів

Контрольні заходи здійснюються з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, системності, всебічності.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- екзамен;
- стандартизовані тести;
- доповіді на практичних заняттях;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах
- розв'язання ситуаційних задач.

Використовуються такі методи контролю (усний, письмовий), які мають сприяти підвищенню мотивації студентів до навчально-пізнавальної діяльності.

Поточний контроль. *Завданням поточного контролю* є перевірка розуміння та засвоєння певної частини навчального матеріалу, рівня сформованості навичок, умінь самостійно опрацьовувати навчальний матеріал, здатності осмислити зміст теми.

Об'єктами поточного контролю знань студента є систематичність та активність роботи на заняттях; виконання завдань для самостійної роботи. Оцінюванню підлягають:

- виступ з основного питання;
- усна доповідь;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
- аналіз законодавства та монографічної літератури;
- письмові завдання (тестові, контрольні тощо);
- самостійне опрацювання тем;
- підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів;
- систематичність роботи на семінарських заняттях, активність під час обговорення питань.

У разі невиконання завдань поточного контролю студент має право скласти їх індивідуально до останнього практичного заняття.

Критеріями оцінки усних відповідей є:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладання, культура мови;
- емоційність та переконаність;
- використання основної та додаткової літератури;
- посилання на норми чинного законодавства;
- аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки.

Критеріями оцінки письмових завдань є:

- повнота розкриття питання;
- цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки;
- акуратність оформлення письмової роботи.

Критеріями оцінювання практичних завдань є:

- загальний фактичний та правовий аналіз відносин, викладених у фабулі;
- визначення основного та додаткового джерела правового регулювання;
- загальна остаточна відповідь;
- детальна відповідь;
- теоретичний та практичний рівень правових знань;
- професійні та розумові якості студента.

Максимальний бал за виступ з питань певної теми на *семінарському занятті* - **3 бали**:

-3 бали ставиться, коли здобувач повністю засвоїв теоретичний матеріал, логічно викладає його, пов'язуючи з вивченим раніше, бачить міжпредметні зв'язки, наводить аргументи, робить посилання на літературу. Обов'язковим є ознайомлення з додатковою літературою, її опрацювання і використання під час розкриття питання. Здобувач робить висновки, висловлює гіпотези, дискутує.

- 2 балів ставиться, коли здобувач засвоїв теоретичний матеріал, вільно викладає його, наводить приклади, однак є незначні проблеми з усвідомленням системних зв'язків, коментарем теоретичного матеріалу. Не завжди

дотримується логіки викладу, припускається незначних помилок чи неточностей.

- **1 бали** ставиться здобувачеві, який засвоїв матеріал на рівні переказування, відтворює вивчене не завжди логічно, припускається помилок.

Якщо здобувач жодного разу не відповідав на семінарських заняттях, матиме за відповідний поточний контроль 0 балів.

Здобувач, який не з'являвся на заняття (з поважних причин, підтверджених документально), а отже, не мав *поточних оцінок*, має право повторно пройти поточний контроль під час консультацій. На консультаціях здобувач може відпрацювати пропущені семінарські заняття, а також ліквідувати заборгованості з інших видів навчальної роботи.

Підсумковий контроль. Завданням підсумкового контролю є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

З дисципліни «Актуальні проблеми конституційного права України» як форму підсумкового семестрового контролю передбачено **екзамен**.

Першим етапом семестрового контролю є визначення підсумкової семестрової оцінки як суми підсумкових оцінок, отриманих за результатами засвоєння всіх розділів.

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів поточного контролю (максимум 60 балів), яка сумується до кількості балів, які отримав студент на екзамені (максимум 40 балів).

Усім студентам, які повністю виконали навчальний план і позитивно атестовані з цієї дисципліни (набрали не менше 60 % від 100 балів), сумарний результат семестрового контролю в балах та оцінка за національною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та за шкалою ECTS заноситься у Відомість обліку успішності (форма № Н-5.03), Залікову книжку студента (форма № Н-2.03). Заповнена та оформлена відомість обліку успішності повертається у деканат у визначений термін особисто викладачем.

У випадку отримання менше 60 балів (FX в ECTS) за результатами семестрового контролю, студент обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академзаборгованості.

У разі, якщо здобувач подав декларацію про визнання результатів неформального та /або інформального навчання стосовно певного освітнього компонента ОП, оцінювання відбувається відповідно до Порядку визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в Центральнотукаїнському державному університеті імені Володимира Винниченка (затвердженого вченою радою університету, протокол № 9 від 26 грудня 2022 р.).

Результати навчання та компетентності, що можуть бути визнані в межах цього освітнього компонента, можна досягати та здобувати в системі

неформальної освіти під час участі в тренінгах, майстер-класах, семінарах, вебінарах, дистанційних курсах, стажуваннях тощо, що підтверджено відповідним документом (дипломом, сертифікатом, свідоцтвом под.). – пункти 1.5, 1.6, 1.9, 1.10 названого Порядку.

4.8. Перелік програмових питань для самоконтролю:

1. Актуальні проблеми поняття конституційного права як галузі, науки і навчальної дисципліни.
2. Система конституційного права: поняття, елементи, сучасні підходи.
3. Функції конституційного права: поняття, види та проблеми реалізації.
4. Актуальні проблеми джерел конституційного права.
5. Конституційно-правова відповідальність: поняття, природа та проблеми.
6. Конституціоналізм: поняття, ознаки, зміст.
7. Поняття, основні властивості Конституції України та її функції. Місце конституції в системі національного права.
8. Підготовка, прийняття та зміна Конституції України, її положень.
9. Особливості, проблеми та перспективи сучасних етапів конституційної реформи в Україні (з 2014 р. - по сучасний час).
10. Поняття, система і принципи конституційного ладу України.
11. Проблеми державного ладу України.
12. Проблеми суспільного ладу України.
13. Гарантії конституційного ладу України: поняття, види та проблеми.
14. Поняття та концепції прав і свобод людини.
15. Конституційно-правовий інститут прав та свобод людини і громадянина.
16. Проблеми класифікації прав, свобод і обов'язків людини і громадянина в Україні.
17. Механізм забезпечення прав і свобод людини в Україні.
18. Гарантії й проблеми реалізації конституційних прав та свобод людини і громадянина.
19. Інститут омбудсмана в Україні: характеристика, проблеми та перспективи.
20. Поняття суверенітету, його зміст, види та значення.
21. Безпосередня демократія: поняття та форми. Види форм безпосередньої демократії та проблеми їх реалізації.
22. Вибори: поняття, види та законодавча регламентація в Україні. Проблеми реалізації виборчих прав в Україні.
23. Поняття, соціальна функція і види референдумів. Проблеми законодавчої регламентації референдумів в Україні.
24. Поняття парламентаризму. Соціальне призначення законодавчої влади.
25. Конституційна регламентація компетенції Верховної Ради України.
26. Конституційний склад і структура парламенту. Особливості та проблемні аспекти.
27. Проблеми та шляхи удосконалення законодавчої діяльності парламенту.

28. Поняття, зміст, види та форми (способи) лобізму. Проблеми правового регулювання лобізму в Україні.
29. Проблеми удосконалення парламентського контролю.
30. Місце і роль Президента України в механізмі української держави.
31. Компетенція та повноваження Президента України: проблеми та перспективи.
32. Президентське вето як елемент стримувань і противаг.
33. Конституційні підстави та процедура дострокового припинення повноважень Президента України.
34. Дорадчі та консультативні органи при Президентові України.
35. Поняття і соціальне призначення виконавчої влади.
36. Конституційна система органів виконавчої влади в Україні.
37. Місце Кабінету Міністрів України у державному механізмі України.
38. Порядок формування, склад і структура Кабінету Міністрів України.
39. Парламентська відповідальність Уряду: порядок, наслідки та проблеми.
40. Поняття і соціальне призначення судової влади в Україні, її співвідношення із законодавчою та виконавчою.
41. Конституційні принципи правосуддя та проблеми їх реалізації.
42. Судово-правова реформа в Україні: етапи, сучасний стан, проблеми, перспективи.
43. Система органів правосуддя в Україні та проблеми їх функціонування в умовах воєнного стану.
44. Правовий статус Вищої ради правосуддя в Україні та його проблеми.
45. Конституційна регламентація та зміст функцій системи органів прокуратури України.
46. Юридичні позиції Конституційного Суду України: поняття та їх вплив на правозастосовну практику.
47. Вплив рішень Європейського Суду з прав людини на юридичні (правові) позиції Конституційного Суду України щодо прав людини.
48. Особливості провадження у справах за конституційними скаргами в КСУ (підстави для відмови у відкриття конституційного провадження, умови прийнятності, строки провадження, забезпечувальний наказ).
49. Порядок звернення із конституційною скаргою до Конституційного Суду України.
50. Юридичні позиції Конституційного Суду України сформульовані у рішеннях щодо конституційного принципу рівності.
51. Місце конституційної скарги в механізмі захисту прав людини в Україні.
52. Захист Конституційним Судом України прав і свобод людини і громадянина.
53. Юридичні позиції КСУ щодо особистих прав людини.
54. Порядок формування та склад Конституційного Суду України.
55. Поняття і сутність конституційної юрисдикції.
56. Акти Конституційного Суду України, їх місце в системі джерел права.

57. Конституційна скарга в Україні: поняття, зміст та проблеми функціонування в Україні.
58. Засади (принципи) діяльності Конституційного Суду України.
59. Юридичні позиції КСУ щодо реалізації соціально-економічних прав.
60. Конституційно-правовий статус судді Конституційного Суду України.
61. Юридичні позиції Конституційного Суду України щодо внесення змін до Конституції України.
62. Організаційна структура Конституційного Суду України.
63. Організація та забезпечення діяльності Конституційного Суду України
64. Офіційне тлумачення Конституції України: поняття, види, способи та межі тлумачення.
65. Поняття та зміст політико-територіальної організації публічної влади.
66. Актуальні проблеми територіального устрою України та його реформи.
67. Поняття місцевого самоврядування та його сутність.
68. Система органів місцевого самоврядування та особливості їх діяльності в умовах воєнного стану.
69. Формування органів місцевого самоврядування: особливості та проблеми.
70. Проблеми взаємодії органів місцевого самоврядування і місцевих державних адміністрацій. Делеговані повноваження. Гарантії місцевого самоврядування.

4.9. Схема нарахування балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота							Екзамен	Сума
Розділ 1		Розділ 2		Розділ 3		Сам. робота		
Теми 1-4	КР 1	Теми 5-9	КР 2	Теми 10-14	КР 3			Підсумкова семестрова
11	5	12	5	12	5	10	40	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	

74-81	C	задовільно	
64-73	D		
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

5. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

5.1. Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28.06.1996 р.; в ред. від 01.01.2020 р.
2. Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р.
3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р.
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р.
5. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 р.
6. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 р.
7. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації від 21 грудня 1965 р.
8. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18 грудня 1979 р.
9. Акт проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 р.
10. Виборчий кодекс України від 19.12.2019 р.
11. Регламент Конституційного Суду України : ухвалений на спеціальному пленарному засіданні Конституційного Суду України Постановою Конституційного Суду України від 22 лютого 2018 року № 1-пс/2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001710-18#Text>
12. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р.
13. Закон України "Про інформацію" від 02.10.1992 р..
14. Закон України "Про оборону України" від 06.12.1991 р.
15. Закон України "Про охорону культурної спадщини" 08.06.2000 р.
16. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992 р.
17. Закон України «Про альтернативну (невійськову) службу» від 12.12.1991 р.
18. Закон України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» від 08.07.2011 р.
19. Закон України «Про Вищу раду правосуддя» від 21.12.2016 р.
20. Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25.03.1992 р.
21. Закон України «Про громадські об'єднання» від 22.03.2012 р.
22. Закон України «Про всеукраїнський референдум» від 26.01.2021 р.
23. Закон України «Про громадянство України» від 18.01.2001 р.

24. Закон України «Про державний кордон України» від 04.11.1991 р.
25. Закон України «Про Державний реєстр виборців» від 22.02.2007 р.
26. Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015 р.
27. Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20.10.2014 р.
28. Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15.04. 2014 р.
29. Закон України «Про затвердження Конституції Автономної Республіки Крим» від 10 лютого 1998 р.
30. Закон України «Про Збройні Сили України» від 06.12.1991 р.
31. Закон України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 р.
32. Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 27.02.2014 р.
33. Закон України «Про комітети Верховної Ради України» від 04.04.1995 р.
34. Закон України «Про Конституційний Суд України» від 13.07.2017 р.
35. Закон України «Про культуру» від 14.12.2010 р.
36. Закон України «Про місцеве самоврядування» від 21 травня 1997 р.
37. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 9 квітня 1999 р.
38. Закон України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» від 21.10.1993 р.
39. Закон України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 р.
40. Закон України «Про політичні партії в Україні» від 05.04.2001 р.
41. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.0.2015 р.
42. Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану» від 16.03.2000 р.
43. Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22.09.2011.
44. Закон України «Про прокуратуру» від 14.10.2014 р.
45. Закон України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 р.
46. Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» від 23.04.1991 р.
47. Закон України «Про статус депутатів місцевих рад» від 11.07.2002 р.
48. Закон України «Про столицю України- місто-герой Київ» від 15.01.1999 р.
49. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 р.
50. Закон України «Про Центральну виборчу комісію» від 30.06.2004 р.
51. Конституція Автономної Республіки Крим від 21 жовтня 1998 р.
52. Положення про Секретаріат КСУ URL:
<https://ccu.gov.ua/storinka/yurydychni-dokumenty>

Основна література:

1. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т.: Конституційне право / редкол.: Ю.Г.Барабаш (голова) та ін.. Нац. акад.. прав. наук України; Ін-т держави і права ім.. В.М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім.. Ярослава Мудрого. 2024. 1072 с.
2. Конституційне право України : Підручник. 11-е видання: (присвячене

30-й річниці заснування юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет») перероблене та доповнене. Ужгород : РІК-У, 2023. 536 с.

3. Конституційне право України. Академічний курс: Підручник: У 2 т.Т. 2 / За заг. ред. Ю.С. Шемшученка. Київ: ТОВ «ВИДАВНИЦТВО «Юридична думка», 2008. 800 с.

4. Конституційне право України: прагматичний курс. Навч. посібник. Одеса: Юридична література, 2017. 256 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/7800/Konst%20pravo%20pragmat%20kurs.pdf?sequence=3&isAllowed=y>.

5. Конституційне право. Підручник за заг. ред.. М.І. Козюбри. ОБСЄ. Київ: ВАІТЕ. 2021. 528 с. URL: https://www.osce.org/files/f/documents/9/d/489959_1.pdf.

6. Конституція України : наук.-практ. коментар / В. Б. Авер'янов, О. В. Батанов, Ю. В. Баулін [та ін.]. Харків: Право, Київ: Ін Юре, 2003.

7. Конституція України. Науково-практичний коментар [текст] Станом на 15 травня 2018 р. / за заг. ред. Чижмарь К. І. та Лавриновича О. В. К.: Видавничий дім «Професіонал», 2018. 290 с.

8. Мілова Т.М. Юридична природа забезпечувального наказу Конституційного Суду України. *Наукові записки*. Серія: Право. 2021. Випуск 9. Кропивницький : ТОВ «Полімед-Сервіс», 2021. С. 19-24.

9. Мілова Т.М., Трошкіна К.Є. Захист прав людини через призму практики Конституційного Суду України. Актуальні проблеми правознавства. 2025. Випуск 1 (41). С.209-214. URL: <http://app.wunu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/05/1-2025-1.pdf>

10. Огляд Міжнародної онлайн-конференції «Роль Конституційного Суду України в реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі». Вісник Конституційного Суду України. 2022. №3-4. С.129-143. URL: <https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/no3-4.pdf>

11. Олійник А. Актуальні проблеми конституційного права України. Підручник. Київ. Центр навчальної літератури. 2017. 554 с.

12. Погорілко В. Ф. Конституційне право України : підруч. / В. Ф. Погорілко, В. Л. Федоренко ; за заг. ред. проф. В. Л. Федоренка. Київ: КНТ, Ліра-К, 2011.

13. Права і свободи людини і громадянина в Україні (доктрина Європейського суду з прав людини і Конституційного Суду України) : навчальний посібник / вст. слово і заг. ред. проф. Мартиненка П. Ф., Кампа В. М. Київ : Юрінком Інтер, 2013. 376 с.

14. Процедура добору суддів Конституційного Суду України: на шляху формування конституційної юриспруденції у світлі європейських традицій та цінностей (тема номера). *Право України*. 2023. №7.

15. Селіванов А. Сучасні реалії здійснення конституційного правосуддя: теорія і практика. Вісник Конституційного Суду України. 2021. № 2. С. 92-98. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/visnik_2_2021.pdf
16. Селіванов А.О. Конституційне правосуддя в Україні. Навч.-метод. посібник. Київ: Логос, 2018. 94 с.
17. Скомороха В. Є. Конституційна юрисдикція в Україні : проблеми теорії, методології і практики. Київ : «МП Леся», 2007. 716 с.
18. Совгиря О.В., Шукліна Н.Г. Конституційне право України. Повний курс : навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2020. 556 с.
19. Спінчевська О. Конституційний юрисдикційний процес в Україні: сучасний стан та перспективи удосконалення : монографія. 2022. 246 с.
20. Тетарчук І. Конституційне право України. Навч. посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр навчальної літератури, 2022. 160 с.
21. Федоренко В. Л. Конституційне право України : підруч. / До 20-ої річниці Конституції України та 25-ої річниці незалежності України. Київ : Видавництво Ліра-К, 2016. 616 с.
22. Цимбалістий Т.О. Конституційна юстиція в Україні: Навч. пос. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 200 с.

Допоміжна:

1. Айріян К. Звернення суб'єктів права на конституційну скаргу до Конституційного Суду України: окремі аспекти. *Право України*. 2021. №7. С.157-168.
2. Бакумов О. Відповідальність Парламенту України в системі юридичної відповідальності держави: конституційно-правовий аналіз. *Право України*. 2019. № 7. С. 198-217.
3. Барабаш Ю. Преюдиціальність рішень Конституційного Суду України: проблемні питання теорії та практики. *Право України*. 2010. № 6. С.15-23.
4. Батанов О. Конституційне забезпечення організації місцевого самоврядування в Україні: проблеми формування та шляхи розвитку. *Право України*. 2016. № 6. С. 60-70.
5. Веніславський Ф. Конституційний лад та суспільний ідеал: до питання про базові цінності конституційного ладу України. *Право України*. 2010. № 2. С.120-129.
6. Гладкіх В. Соціальні права громадян в аспекті формування України як соціальної держави. *Право України*. 2005. №10. С. 57-60.
7. Головатенко В. Правові акти Президента України: юридична природа, статус, функції. *Право України*. 2004. №3. С. 14-18.
8. Гейко А.В., Мілова Т.М. Виникнення та роль інституту префекта в контексті «формул» європейських країн. Наукові записки. Серія: Право. 2021. Випуск 11. Кропивницький : ТОВ «Полімед-Сервіс», 2021. С.125-129. URL: <https://pravo.cuspu.edu.ua/index.php/pravo/article/view/80/65>
9. Делія Ю. Юридична відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування. *Право України*. 2003. №10. С. 29-32.

10. Доктрина муніципального права України (тема номера). *Право України*. 2020. № 10.
11. Збірник рішень судів за результатами розгляду справ за позовами суб'єктів виборчого процесу на виборах Президента України 2010 року / редкол.: В. М. Шаповал та ін. К.: Фенікс, 2010.
12. Кампо В. Деякі проблеми розвитку конституційної юстиції в Україні. *Право України*. 2010. № 6. С.125-137.
13. Кампо В., Овчаренко В. Деякі теоретичні проблеми конституційного контролю за додержанням парламентом процедури внесення змін до Конституції України. *Вісник Конституційного Суду України*. 2011. №3.
14. Клименко О., Данилюк Ю. Сучасні тенденції розвитку законодавства про статус народного депутата України. *Право України*. 2020. №12. С.184-199.
15. Ковальчук В. Конституційне право в умовах воєнного стану. *Право України*. 2023. № 7. С.115-126.
16. Колодій А. М. Громадянське суспільство та правова держава: проблеми і шляхи розбудови. *Право України*. 2010. №7. С.12-18.
17. Конончук С. Г. Непрямі вибори в європейських демократіях. Київ: Агентство «Україна», 2010.
18. Конституційне право в умовах воєнного стану (тема номера). *Право України*. 2023. № 1.
19. Конституційна скарга у системі захисту прав людини в Україні (тема номера). *Право України*. 2018. №12.
20. Конституційна юстиція в Україні: питання теорії та практики (тема номера). *Право України*. 2010. №6.
21. Конституція України: сучасний стан та перспективи розвитку (тема номера). *Право України*. 2016. №6.
22. Контроль за додержанням належної конституційної процедури (за матеріалами, пам'ятками з Рішення Конституційного Суду України від 30 вересня 2010 року № 20-рп/2010) / С. Вдовіченко, В. Кампо, В. Овчаренко, Ю. Мірошніченко, В. Речицький. Київ, 2011.
23. Кузуб О.О., Павшук К.О. Конституційний Суд України як орган конституційної юрисдикції та його роль в механізмі реалізації та захисту конституційних прав та свобод людини й громадянина. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. №2. С. 78-97.
24. Мілова Т.М. Юридична природа забезпечувального наказу Конституційного Суду України. *Наукові записки*. Серія: Право. 2021. Випуск 9. Кропивницький : ТОВ «Полімед-Сервіс», 2021. С. 19-24.
25. Лемак В. Конституційне правосуддя в державах Центральної Європи: досвід для України. *Право України*. 2010. № 6. 45-53.
26. Лютюк О. Розуміння громадянського суспільства у контексті предмета конституційного регулювання. *Право України*. 2013. №6. С.228-234.
27. Мартинюк Р. Президент і виконавча влада: співвідношення інститутів у практиці сучасних республік. *Право України*. 2020. №3. С.256-269.

28. Марцеляк О. Конституційні засади виборчого права України (загальнотеоретична характеристика). *Право України*. 2013. №5. С. 38-45.
29. Марцеляк О. Статус і функціонування регіональних представницьких омбудсманів: світовий досвід. *Право України*. 2004. №1. С. 149-153.
30. Міжнародно-правові аспекти відновлення територіальної цілісності України (тема номера). *Право України*. 2020. № 12.
31. Мілова Т.М. Культурний (духовний) вимір основ конституційного ладу України. *Право та управління*. 2011. № 2. С.246–254.
32. Мілова Т.М. Європейський вимір реформування конституційної юстиції в Україні // Інтеграція правової системи України в європейський простір: стан та шляхи розвитку: Монографія. 2-е вид., доп. / Кол. авторів; За заг. ред. В.Г.Гриценко, Є.Ю.Соболь. Кропивницький :ФОП М. Піскова, 2023. С. 137-165.
33. Мілова Т.М. Конституційно-правовий аспект принципу рівності як гарантії прав та свобод людини і громадянина в Україні. Наукові записки. Серія: Право. 2022. Випуск 12. Кропивницький : ТОВ «Полімед-Сервіс», 2022. С.14-18.
34. Мілова Т.М., Трошкіна К.Є. Захист прав людини через призму практики Конституційного Суду України. Актуальні проблеми правознавства. 2025. Випуск 1 (41). С.209-214. URL: <http://app.wunu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/05/1-2025-1.pdf>
35. Молдован В. В. Чулінда Л.І. Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина [текст] : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2012. 206 с.
36. Народовладдя через всеукраїнський референдум. (тема номера). *Право України*. 2020. № 8.
37. Німченко В. Референдум як форма народовладдя потребує конституційного врегулювання. *Право України*. 2013. №6. С. 235-241.
38. Новітній конституційний процес в Україні: питання децентралізації влади (тема номера). *Право України*. 2015. №11.
39. Основоположні людські права: першоджерело та їх міжнародне закріплення (до 70-річчя Загальної декларації прав людини) (тема номера). *Право України*. 2018. №9.
40. Потапенко С. Правовий статус району у місті та особливості встановлення його меж. *Право України*. 2022. №5. С. 135-156.
41. Права і свободи людини та громадянина: загальнотеоретичні питання та проблеми забезпечення. (тема номера). *Право України*. 2010. № 2.
42. Савчин М. Конституційна юстиція в умовах сучасної трансформації права. *Право України*. 2022. № 1. С. 39-81.
43. Самбор М. Надзвичайний стан як умова обмеження права на свободу мирних зібрань. *Право України*. 2019. № 4. С. 183-195.
44. Селіванов А. О. Конституційне правосуддя і конституційна юрисдикція в Україні (доктринальне визначення). *Право України*. 2010. № 6.

45. Скрипнюк О., Батанов О. Актуальні проблеми теорії джерел конституційного права України (аксіологічні, гносеологічні та онтологічні аспекти). *Право України*. 2017. №6. С.39-52.
46. Сліденко І. Д. Феноменологія конституційного контролю. Генеза, природа і позиціонування в контексті аксіологічних, епістемологічних, праксіологічних, синергетичних аспектів : монографія. Київ: Істина, 2010.
47. Совгиря О. В. Конституционно-правовой статус парламентского большинства (коалиции) и парламентской оппозиции в Украине. *Государство и право*. 2011. № 5.
48. Совгиря О. В. Конституційно-процесуальне право України : навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2010.
49. Соляник К. Реформа місцевого самоврядування в Україні: концептуальні проблеми конституційно-правового забезпечення та перспективи розвитку. *Право України*. 2018. №5. С. 207-223.
50. Стецюк П. Вибори у механізмі функціонування конституційної держави. *Право України*. 2013. №5. С. 30-37.
51. Сучасний конституціоналізм: проблеми теорії та практики: матеріали наукового семінару (21 червня 2019 р.) / упор. Н. Я. Лепіш. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 396 с.
52. Тихий В. Правова природа Конституційного Суду України, його повноваження, рішення та висновки. *Право України*. 2012. № 1-2. С. 97-111.
53. Український конституціоналізм: історія і сьогодення (до 100-річчя Конституції Української Народної Республіки 1918 р.) (тема номера). *Право України*. 2018. № 4.
54. Шаповал В. Конституційний контроль в Україні: концепт та інститути. *Право України*. 2016. №10. С.125-140.
55. Шаповал В. Суб'єкти конституційного права України: постановка проблеми теоретичного визначення. *Право України*. 2000. №18. С.47-54.
56. Шляхтун П. Колюх Конституційний Суд України як надпарламентський орган законодавчої влади. *Право України*. 2020. №1. С.215-228.
57. Milova T., Pinchuk P., Rybalko N., Hrechaniuk S. Constitutional complaint in Ukraine: theory and practice. *Asia Life Sciences. The Asian International Journal of Life Sciences. Supplement 21, Number 2, 2019, 28 December 2019, 177-184.*

5.2. Методичне забезпечення

1. Тексти лекцій (електронний варіант).
2. Методичні рекомендації до семінарських занять, самостійної роботи та практичних завдань.

5.3. Інформаційні ресурси

1. Головний правовий портал України. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

3. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. URL: www.library.univ.kiev.ua
4. Сайт Верховної Ради України (законодавство). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main>
5. Сайт журналу «Право України». URL: <http://pravoua.com.ua/>
<http://www.ligazakon.ua/>
6. Центр європейського і порівняльного права. URL: <http://www.ecle.gov.ua/>
7. Центр розвитку українського законодавства. URL: <http://www.ulde.kiev.ua/news.php>
8. Акти Конституційного Суду України. Офіційний сайт Конституційного Суду України. URL: <https://ccu.gov.ua/index.php>

6. ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Політика щодо академічної доброчесності формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», з урахуванням норм Положення «Про академічну свободу та академічну доброчесність в Центральнуукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка» (затверджене Вченою радою, протокол №2 від 30.09.2019; №10 від 07.02.2022; №7 від 05.02.2024; №13 від 28.04.2025).